

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2012. május 15.

TÁRSADALOMISMERET

EMELT SZINTŰ ÉRETTSÉGI VIZSGA

2012. május 15. 14:00

Az írásbeli vizsga időtartama: 240 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

**NEMZETI ERŐFORRÁS
MINISZTÉRIUM**

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Fontos tudnivalók

A feladatsor két részből áll:

I. rész: mindenki által megoldandó feladatokat tartalmaz a társadalomismeret és a jelenismeret téma körökből

II. rész: szintén két feladatsort tartalmaz:

- A. gazdasági ismeretek
- B. pszichológia

Kérjük, aláhúzással jelölje (fentebb) a vizsgázó, hogy a II. rész két feladatsorából melyiket választja. (Csak az egyik feladatsor megoldásáért kaphat pontot.)

Az írásbeli dolgozat végső pontszámát (maximum 75 pont) az I. rész (maximum 55 pont) és II. rész (maximum 20 pont) pontszámának összege adja meg.

I. rész**Társadalomismeret és jelenismeret****1. Esszé**

Az alábbiakban két téma címét találja. Válassza ki az egyiket! A választott témáról 20-25 soros esszé formájában foglalja össze gondolatait! Fogalmazza meg saját véleményét, álláspontját, és érveljen is mellette! Említsen néhány, a tartalmat alátámasztó vagy illusztráló példát, esetet! (Csak az egyik téma kidolgozásáért jár pont.)

- A) Az oktatás általánossá válásának hatása a társadalmi egyenlőségre, illetve az egyenlőtlenségre**

vagy

- B) A társadalmi mobilitás jellemzői az egyes társadalomtípusokban**

<input type="text"/>												
----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

2. Elemzés

Készítsen 10-15 soros elemzést a következő témáról!

A csalámodell változása az indusztriális társadalom hatására

10 pont	
---------	--

3. Indoklás

Indokolja meg 10 -15 sorban, hogy egészség megőrzése nemcsak az egyén, hanem a társadalom szempontjából is fontos!

A feladat megoldásakor vegye figyelembe a következő szövegrészletet!

„[Az ezredfordulón] az iparilag fejlett országok egészségügyi kiadásainak háromnegyedét olyan krónikus betegségek kezelésére kell elkölni, melyek jelentős részének kialakulása betegségmegelőző programokkal megakadályozható volna. [...] A dohányzás abbahagyása, a rendszeres testmozgás vagy az egészséges étkezés nemcsak hasznos betegségmegelőző program, hanem költséghatékony életmódváltás.

Az életvitel megváltoztatása jelentősen csökkentené a koszorúér-betegség, a rosszindulatú daganatok vagy a cukorbaj előfordulását. [...] a statisztikák szerint a dohányzás, a túlzott alkoholfogyasztás, az egészségtelen étkezés és a mozgáshiány okozza a halálozások 40 százalékát.”

[http://hvg.hu/egeszseg/20090626_olcsobb_megelozni_kezeles_\(szerkesztett_változat\)](http://hvg.hu/egeszseg/20090626_olcsobb_megelozni_kezeles_(szerkesztett_változat))

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

4. Felsorolás

Soroljon fel olyan ismérveket, amelyek a totális diktatúrákra jellemzőek!

A maximális pont eléréséhez legalább négy jellemző megfogalmazása szükséges.

„A fasiszta és a kommunista államok kialakulásának alapja egyfajta modernizációs válság. A lemaradás olyan egzisztenciális félelmet, agresszivitást vált ki, amelyben aktivizálódnak a totális diktatúrák.”

Mező–Nagy–Tóth–Veliky: Társadalmi és állampolgári ismeretek középiskolásoknak. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1997, 96. o.

7 pont

4 pont

☐											
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

5. Fogalom meghatározása

Az alábbiakban különböző fogalmak meghatározását olvashatja. Írja a fogalmakat a kipontozott vonalra!

- a) Egy adott területegységre jutó lakosok száma, annak általánosan elfogadott mértékegysége: fő/km².
-
- b) Képviselői megbízás, felhatalmazás.
-
- c) Egyenjogúsítás; függő helyzetből, alárendeltségből, elnyomás alól való felszabadítás.
-
- d) Az a jelenség, amikor egy-egy településen belül a különböző társadalmi rétegek, etnikai csoportok stb. lakóhelye élesen elkülönül egymástól.
-
- e) Az Európai Unió csúcsszerve, a tagállamok állam- és kormányfőinek testülete. Évente két rendes és egy-három rendkívüli ülést tart, amelyeken az uniós legfontosabb döntései születnek.
-

5 pont

5 pont	
--------	--

6. Fogalom felismerése

Válassza ki, és írja a négyzetbe annak a meghatározásnak a betűjelét, amely az adott fogalomhoz tartozik!

Ökoszisztemá

- A) Az ökonomiában a pénzhelyettesítő eszközök rendszere.
- B) A természetben élő növények, állatok rendszertana.
- C) Az élőlények és az élettelen környezet között létrejött nyílt, megújulásra képes kapcsolatrendszer.
- D) A gazdaság egészét átfogó intézkedési terv.

Preamble

- A) A törvény első olvasata a parlamentben.
- B) A törvény bevezetése, előszava.
- C) A törvény tervezete, előzetese.
- D) A törvény előzetes normakontrollja.

Emberi jog

- A) Jogok és szabadságjogok összessége, amely minden embert születésétől fogva egyenlően megillet.
- B) A történelem során az emberiség által alkotott jogok összefoglaló neve.
- C) Az emberi élet védelméről szóló jogok rendszere.
- D) Az ember tulajdonszerzéséről szóló jogok rendszere.

3 pont	
--------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

7. Csoportosítás

A feladat az Európai Unió tagállamaival kapcsolatos. Tölts ki a táblázatot a 2011-es állapotnak megfelelően!

1.	Finnország	
2.	Horvátország	
3.	Málta	
4.	Görögország	
5.	Szlovénia	
6.	Ukrajna	

- A: EU-tagállam
 B: EU-tagjelölt állam
 C: nem EU-tagállam

3 pont	
--------	--

8. Érvelés

Az alábbi szövegrészletekben az utóbbi években egyre jelentősebbé váló problémáról, az otthon szülésről olvashat. A források és saját ismereteinek felhasználásával érveljen az otthon születés mellett és ellen!

(A maximális pontszám eléréséhez legalább két érv és két ellenérv kell!)

„...egyet tudtam: csak kórházban ne kelljen! Mindig rosszul éreztem ott magam, még ha csak ultrahangra kellett is mennem, görcs állt a gyomromba, s éreztem, magzatom is nyugtalan. minden tisztelettem az egészségügyi dolgozóké, de engem elborzaszt egy ilyen intézmény szelleme, az ember tárgyszerűvé válása. Biztonságra vágytam, nyugalomra, zavartalan elmélyülésre, ugyanakkor arra, én legyek az úr a háznál, ne utasítgassanak, ne alázzanak meg, ne korlátozzanak mozgásomban, ne vagdossanak, ne nyomjanak belém vegyi anyagokat, ne vigyék el tőlem gyermekem.”

http://www.szules.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=129:hev-vel-szuelni-szueletni&catid=52:szuletestortenetek&Itemid=98

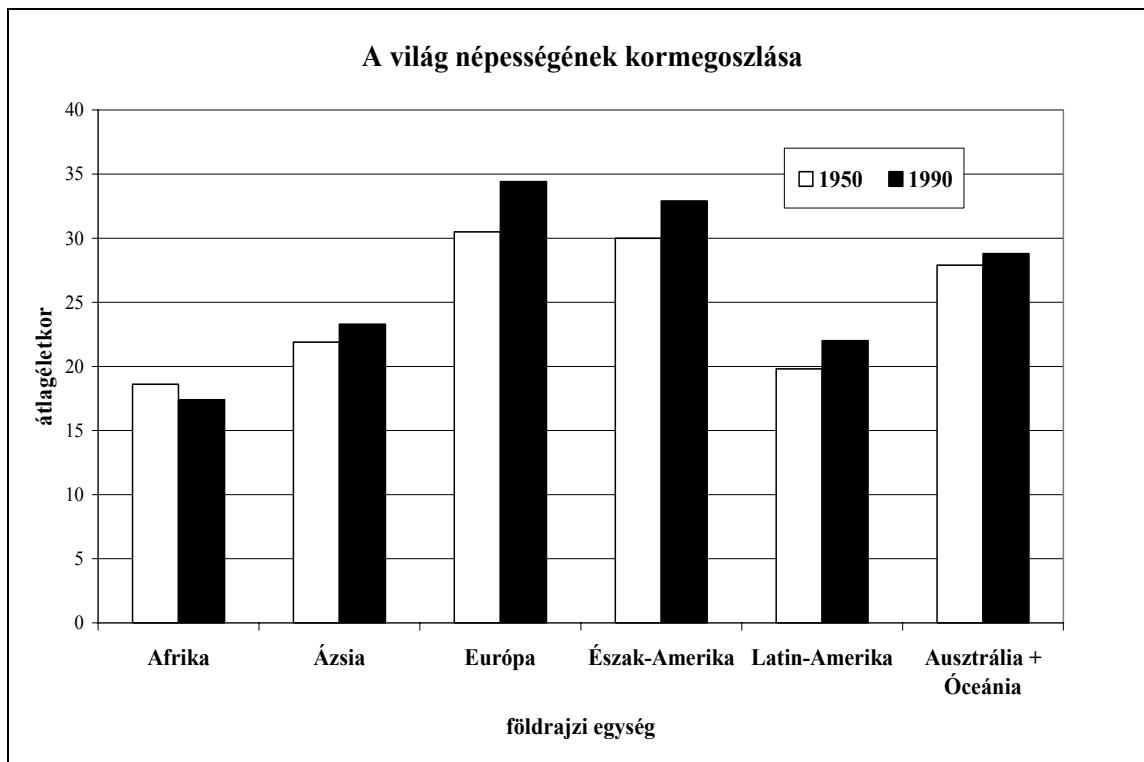
„Timit nagyon féltették szülei, eréyesen ellenezték az otthon szülést.

Édesanya így emlékszik vissza: *A kórházban végződő, sikertelen otthon szülések ről, a veszélyekről én már akkoriban is tudtam. Le akartam beszélni. (...) Gyógypedagógusként sok szülési sértült gyermekkel találkozom, nem tudtam, hogyan fog egészséges unokám születni.*

Férje pedig úgy véli: *Nem mindenáron ellenézzük az otthon szülést, csak úgy gondoljuk, Magyarországon még nem adottak a feltételei.*”

http://egeszseg.origo.hu/cikk/0745/473573/20071106_terhesseg_othonszules_szuleszeti_es_nogyogyaszati_sza_kmai_kollegium (szerkesztett változat)

<input type="text"/>														
----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------

9. Ábraelemzés**Tanulmányozza az alábbi grafikont, majd válaszoljon a feltett kérdésekre!**

<http://www.demografija.hu//kiadvanyok/Korfak/KorFa>

- Mekkora az átlagéletkor különbsége a legalacsonyabb és a legmagasabb átlagéletkorú földrajzi egység között 1950-ben?
 - Mekkora az átlagéletkor különbsége a legalacsonyabb és a legmagasabb átlagéletkorú földrajzi egység között 1990-ben?
 - Jelöljön meg legalább két, a társadalom egészsét érintő következményt, amely az átlagéletkor növekedéséből fakad!
-
-
-
-
-
-
-
-
-

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

<input type="text"/>											
----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------

II. rész

Ismételten felhívjuk a figyelmét, hogy a II. rész két feladatsorából csak az egyiket kell megoldania, vagy a Gazdasági ismeretek, vagy a Pszichológiai feladatsort!

A. Gazdasági ismeretek**1. Fogalom felismerése**

Válassza ki, és írja a négyzetekbe, hogy mely fogalmak meghatározásait olvassa a következő mondatokban!

- a) Az árak ellenőrizhetetlenül elszabadulnak, a felhalmozott vagyonok elértek telenednek. A korábban használatos pénz elveszíti vásárlóerejét. Gyakorlatilag a gazdaság teljes összeomlása következik be.

- A) vágtató infláció
B) defláció
C) hiperinfláció
D) száguldó defláció

- b) Mi jellemző a recesszióra?

- A) A gazdaságban minden tökéletesen működik, a termékek és a szolgáltatások kibocsátása a maximumhoz közelít.
B) A cégek és a fogyasztók visszafogják vásárlásaiat, megkezdődik a munkaerő leépítése, megáll a kamatcsökkenés.
C) A GNP mélypontra jut, a munkanélküliségi ráta kirívóan magasra emelkedik, a fogyasztás minimálissá válik.
D) Az infláció alacsony, a kamatok esni kezdenek, a termelés megindul, a beruházások felfutása lassú.

- c) Melyik vállalkozási forma jogi személy?

- A) Rt.
B) Egyéni vállalkozás
C) Bt.
D) Közkereseti társaság

- d) Melyik állítás *nem* igaz a korlátolt felelősségről társasági formára (Kft.)?

- A) Kis és nagy taglétszámról egyaránt lehet.
B) Az alapításhoz legalább két tag szükséges, egy bel- és egy kültag.
C) Előre meghatározott összegű törzsbetétekből álló törzstőkével alakul.
D) Legfőbb szerve a taggyűlés.

4 pont

4 pont	<input type="text"/>
--------	----------------------

☐											
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

2. Igaz-hamis**Döntse el az alábbi állításokról, hogy igazak vagy hamisak! Húzza alá a megfelelőt!**

- a) A gazdasági növekedés szempontjából a túl alacsony munkanélküliség legalább olyan káros, mint a nagyon magas munkanélküliség.

IGAZ**HAMIS**

- b) A vállalkozás tevékenységi körének meghatározásakor a vállalkozó által megnevezett fő tevékenységet vesszük figyelembe.

IGAZ**HAMIS**

- c) Magyarországon az egyéni vállalkozói igazolvány kiváltásának egyetlen feltétele a nagykorúság.

IGAZ**HAMIS**

- d) A cégbíróság a bejegyzett társaságok felett törvényességi felügyeletet is ellát, ha törvényesértést állapít meg, különféle szankciókat alkalmazhat.

IGAZ**HAMIS**

2 pont

3. Kiegészítés**Egészítse ki a következő meghatározásokat!**

- a) Üzleti vállalkozás: közvetlen gazdasági tevékenység végzésére

..... céljából, vállalkozó által létrehozott szervezet.

- b) Kockázat: a vállalkozás gazdálkodási folyamatában negatívan vagy pozitívan értékelt következmény, amelynek bekövetkezése

.....

- c) Aszervezetek nem anyagi haszonszerzés céljára alakulnak, leggyakrabban valamilyen oktatási, szociális vagy sportcélt szolgálnak.

- d) A hitelkártya nem azonos a bankkártyával, mivel a bankkártyával csak a

..... lehetünk fel készpénzt, vagy vásárolhatunk, a hitelkártyával pedig a pénzintézet által meghatározott összeg erejéig vásárolhatunk.

4 pont

4. Elemzés

Mutassa be 10-15 sorban a vállalkozások életében a kockázat szerepét, pozitív és negatív hatásait!

A feladat megoldásakor vegye figyelembe a következő szövegrészletet!

„Walt Disney a rajzfilm császára. A jó kézügyességű, tehetségesen rajzoló Disney humoros rajzfilmfigurák rajzolásával kezdte pályafutását. Az első igazi sikert a Mickey egér hozta meg 1928-ban. A filmkészítés technológiájának fejlődése tette lehetővé, hogy a rajzfilmek minőségét egyre emelje, és minden több figurát találjon ki. Ebben az időben született Donald kacska, Goofy és Pluto kutya. Ekkor összes vagyonát feltette egy egész estét betöltő színes, rajzos hangosfilmre, ez lett a Hófehérke és a hét törpe. A milliós siker és a világhír sem maradt el. 1955-ben újra kockára tette mindenét, és újra nyert: létrehozta Disneylandet és Disney World-öt.”

Huzrik Anna – Vitéz Péter: Vállalkozz okosan! Comenius Kiadó Kft., 2002.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

5 pont

5 pont	
--------	--

5. Elemzés

Fejtse ki 10-15 sorban, hogy milyen következményei és nehézségei lehetnek egy adott régiót (pl. Japánt) sújtó természeti katasztrófának a többi régió gazdasága, illetve nagyvállalatai számára?

A feladat megoldásakor vegye figyelembe a következő szövegrészletet!

„Az amerikai General Motors átmenetileg két európai gyárában is felfüggeszti az autógyártást a jövő héten a japán alkatrészellátás akadozása miatt. A németországi Eisenachban a jövő héten hétfön és kedden két műszakot elhagynak, a spanyolországi Zaragozában lévő üzemben pedig egyáltalán nem lesz összeszerelés hétfön. Mindkét gyárban Opel Corsákat gyártanak, Zaragozában Meriva egyterűeket. A beszámolók szerint elektronikai alkatrészek hiányzanak, ezeket rendszerint repülőgéppel szállítják, ezért is észlelhető egyre több fennakadás Európában. Az eisenachi Opel-gyár az első, amelynek le kell állnia alkatrészhiány miatt, de a legnagyobb autógyár, a Volkswagen első embere sem tartja kizártnak, hogy nehézségek merülhetnek fel az ellátásban.”

http://hvg.hu/gazdasag/20110319_gm_europai_uzemek

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

B. Pszichológia

1. Esszé

Válasszon a megadott témakból egyet! Gondolatait 15-20 sorban fogalmazza meg!
(Csak az egyik téma kidolgozásáért jár pont.)

A) Mutassa be a tömegpánikot mint pszichológiai jelenséget! Milyen körülmények vezetnek a pánik kialakulásához, és milyen csoportdinamikai folyamatok játszódnak le ekkor?

vagy

B) „Az embert megszülni nehéz, de jóra nevelni még nehezebb.” (Gorkij)

Ismertesse az anya-gyermekek kapcsolat fontosságát és a köztük lévő kötődési mintázat meghatározó körülményeit! Milyen következményekkel járhat az anya-gyermekek viszony korai sérülése?

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

10 pont	
---------	--

2. Elemzés

Elemezze 10-15 sorban az alábbi szövegrészlet alapján, hogy mi vezethet az iskolán belüli erőszakhoz, milyen formái lehetnek az agressziónak, és milyen hatékony agressziókezelési technikák léteznek!

„A Népszabadság csütörtöki számában ismerteti azt a felmérést, amely a főváros felkérésére készült. Mayer József oktatásutató kérdőíves vizsgálattal és interjúkkal, fókuszcsoportos beszélgetésekkel tárta fel a helyzetet csaknem kétezer diáks és 85 iskolavezető közreműködésével. Mayer gyorsjelentésének konklúziója: az iskolákban jelen van az agresszió, de nem abban a formájában minden napos, ahogy az a médiából kirajzolódik. A tanárverés ritka, a zsarolás, a kiközösítés és a lelki terror viszont nem. A fizikai agresszió nemcsak a fiúkra, de a lányokra is jellemző: nemcsak megtépik egymást, de gyakran verekednek is. Mayer szerint a vidékről bejáró gyerekeknél kevesebb agresszió tapasztalható, azaz mintha szelídebbek lennének, mint a budapestiek. A jelentés szerint a fizikai agresszió függ az iskolatípusuktól is, a gimnáziumokban a megkérdezettek szinte nem is tudtak mit kezdeni az ezzel kapcsolatos kérdéssel, nem úgy a szakközépiskolások és a szakiskolások – olvasható a Népszabadságban.”

Forrás: www.hvg.hu; 2008. 05. 15.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

3. Elemzés és fogalomhasználat

Elemezze 10-15 sorban, hogy miért olyan népszerűek a közösségi oldalak, mi jellemzi ezeket a kommunikációs formákat! Válaszában határozza meg a kifejező kommunikáció, és az eszköz jellegű kommunikáció fogalmát! Milyen következtetéseket lehet levonni az alábbi cikkben említett nemi és életkoronkénti sajátosságok tekintetében?

„A felmérésben részt vevő 18–64 évesek több mint fele (56%) napi szinten látogatja valamelyik közösségi oldalt, és közel 20 százalékuk még munkaidőben sem tud lemondani róluk – állapította meg a Marketing&Média megbízásából a KutatóCentrum által elvégzett ez év januári felmérés. A közösségi oldalakban rejlő legtöbb lehetőséget a fiatalok aknázzák ki: a megkérdezett 18-24 évesek 45 százaléka gyakrabban használja a hasonló portálokat üzenetküldésre, mint e-mail fiókját, és közel felük szívesen telepít kisalkalmazásokat, illetve lép be különböző csoportokba. [...] A KutatóCentrum által vizsgált oldalak – iWiW, Facebook, MyVIP, Myspace, Twitter – között még mindig az iWiW rendelkezik a legnagyobb taglétszámmal, a közösségi oldalakat használó megkérdezettek 95 százaléka regisztrálta magát a felületen. Ugyanakkor a Facebook továbbra is rendkívül dinamikus növekedést mutat: az elmúlt egy évben közel megháromszorozódott a Facebook felhasználóinak száma, jelenleg a közösségi oldalakat használók 86 százaléka tagja ennek az online közösségnek, és a regisztráltak száma vélhetően még idén beéri az iWiW-ét. A legalább egy nagyobb közösségi oldalon regisztrált internetezők körében a férfiak 51, míg a nők 60 százaléka napi szinten használja informálódásra, illetve kapcsolattartásra ezeket a felületeket. A közösségi oldalt használó nők gyakrabban lépnek be csoportokba, illetve próbálnak ki kisalkalmazásokat. A nemek közösségi médiához kapcsolódó viszonyát a népszerűbb oldalakra vonatkozó használati szokások is jól tükrözik. Az iWiW-en és a Facebookon a nők az aktívvabbak, míg a Myspace és a Twitter inkább az erősebb nem képviselőit készeti cselekvésre.”

http://www.kutatocentrum.hu/images/galery/tantar_12_hun.pdf

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

I. rész Társadalomismeret és jelenismeret		Maximális pontszám	Elért pontszám
1. Esszé		15	
2. Elemzés		10	
3. Indoklás		7	
4. Felsorolás		4	
5. Fogalom meghatározása		5	
6. Fogalom felismerése		3	
7. Csoportosítás		3	
8. Érvelés		4	
9. Ábraelemzés		4	
I. rész összesen		55	
II. rész			
A) Gazdasági ismeretek		Maximális pontszám	Elért pontszám
1. Fogalom felismerése		4	
2. Igaz-hamis		2	
3. Kiegészítés		4	
4. Elemzés		5	
5. Elemzés		5	
B) Pszichológia			
1. Esszé		10	
2. Elemzés		5	
3. Elemzés és fogalomhasználat		5	
II. rész összesen		20	
Az írásbeli vizsgarész pontszáma		75	

dátum

javító tanár

	elért pontszám egész számra kerekítve	programba bevitt egész pontszám
Feladatsor		

javító tanár

jegyző

Dátum: _____

Dátum: _____